

Літаратура

1. *Wheelen, T.L. Strategic Management and Business Policy* / T.L. Wheelen, J. David Hunger. — 4th ed., 1992.
2. *Грант, Р.М. Современный стратегический анализ* / Р.М. Грант.; пер. с англ. под ред. В.Н. Фунтова. — 5-е изд. — СПб.: Питер, 2008. — 560 с.: ил. — (Серия «Классика МВА»).
3. *Минцберг, Г. Стратегический процесс: пер с англ.* / Г. Минцберг, Б. Квинн, С. Гошал. — СПб.: Питер, 2001. — 648 с.

*А.І. Пыско, асістэнт
БДЭУ (Мінск)*

СЯМЕЙНАЕ ПРАВА ФЕАДАЛЬНАЙ БЕЛАРУСІ

Сямейнае права Беларусі найбольш выразна захавала старажытныя звычаі і нормы звычаёвага права, аднак і ў яго былі ўнесены некаторыя змяненні. Яно рэгулявала і замацоўвала асабістыя і маёмасныя адносіны, якія ўзніклі са шлюбнага саюза, адносіны сваяцтва, апекі, усынаўлення і прыняцця іншых асоб у сям'ю.

Галоўная ўвага ў новых нормах сямейнага права, якія былі ўключаны ў Статут 1588 г., засяроджвалася на маёмасных адносінах сям'і. Неабходнай часткай шлюбнага дагавору становіцца пагадненне аб пасагу, абрадзе «вено», забеспячэнні правоў на сумесную і асабістую маёмасць. На шлюбна-сямейнае права значны ўплыў мела царкоўнае права і рэлігійныя абрады. Шлюб афармляўся ў некалькі этапаў. Спачатку ад імя жаніха засылаліся да нявесты і яе бацькоў сваты. Потым, калі была на шлюб узаемная згода, рабіліся заручыны (змовіны). Пры заручынах дамаўляліся аб пасагу і іншых маёмасных адносінах будучых мужа і жонкі. Калі ў сям'і мелася некалькі дачок на выданні, то трэба было выдаць спачатку старэйшую, а потым наступную за ёй па ўзросце.

Законам прадугледжвалася, што кожны, хто выдаваў «дочку сваю замуж, и даючы за нею посаг або выправу», перад тым, як яе выдаць, павінен узяць ад зяця запіс, якім бы ён запісаў жонцы вено на адной трэцяй частцы свайго маёнтка (раздз. 5, арт. 1, 2).

Для прызнання шлюбу неабходна было выканаць акрэсленыя вясельныя абрады: у нявесты распяталі касу, садзілі на пасаг, зводзілі маладых, абсыпалі на шчасце жытам, аўсом. Гулялася вяселле з пачастункамі, музыкай, песнямі і танцамі. Вяселле было не толькі сямейнай урачыстасцю. Яно прыдавала шлюбу грамадскую вядомасць і пацвярджэнне, сведчыла аб яго законнасці. З распаўсюджваннем хрысціянства ўводзілася і патрабаванне царкоўнага вячання, якое было абавязковым для шляхты, каб мець доказы шляхецкага паходжання дзяцей (раздз. 3, арт. 28).

Уступаць у шлюб маглі асобы, якія дасягнулі пэўнага ўзросту (дзяўчаты з 13, а хлопцы з 18 гадоў), не знаходзіліся ў другім шлюбе, не былі паміж сабой у блізкім радстве.

Па царкоўных правілах хрысціянам забаранялася ўступаць у шлюб з мусульманамі, іўдзеямі. Тыя спачатку павінны былі прыняць хрысціянства. Па правілах каталіцкай царквы ўступаць у шлюб не дазвалялася каталіцкім ксяндзам, а таксама асобам, якія ўжо раней былі ў трох шлюбах. Удава магла ўступіць у другі шлюб не раней, чым праз шэсць месяцаў пасля смерці мужа. Шлюб павінен быў адбывацца са згоды бацькоў маладых або іх блізкіх, а таксама жаніха і нявесты. Калі дзяўчына выходзіла замуж без згоды бацькоў або блізкіх родзічаў, то яна магла быць пазбаўлена пасагу і права на спадчыну. Але ў выпадку смерці бацькоў і забароны братаў або іншых родзічаў дзяўчыне пайсці замуж яна магла атрымаць дазвол на шлюб ад дзяржаўнай адміністрацыі, і тады права на пасаг і іншую маёмасць захоўвалася за ёй.

Прызнанне законам маёмасных правоў жанчыны, а таксама роўныя правы яе адносна дзяцей забяспечвалі жанчыне некаторую свабоду ў здзяйсненні яе павіннасцей як гаспадыні ў доме, а не як рабыні ці служанкі мужа. Муж лічыўся галавой сям'і, асабліва ў тых выпадках, калі трэба было выконваць розныя дзяржаўныя і грамадскія павіннасці. Ён быў законным прадстаўніком сям'і ў дзяржаўных і судовых установах. У актавых кнігах судоў XVI ст. захавалася шмат запісаў розных здзелаў, якія былі заключаны жанчынамі самастойна або разам з мужам. Усё гэта сведчыць аб самастойнай праваздольнасці жанчын. Разам з тым у Статуце 1588 г. меўся артыкул, згодна з якім у выпадку забойства жонкі або мужа крымінальнае пераследаванне павінны былі распачаць службовыя асобы па ўласнай ініцыятыве. За крымінальныя злачынствы супраць жанчын грашовыя выплаты спаганяліся ў двайным памеры.

*Г.А. Салаев, преподаватель
БНТУ (Минск)*

РОЛЬ ПРАВА В УСТОЙЧИВОМ РАЗВИТИИ ЭКОНОМИКИ БЕЛАРУСИ

Устойчивость экономики Беларуси — это способность сохранять достигнутый уровень удовлетворения потребностей ее граждан, который не снижается под влиянием фактора времени. Степень устойчивости определяется типом социально-производственных, социально-экономических и политических отношений.

Беларусь в 2013 г. должна выйти на устойчивую динамику роста качества и уровня жизни граждан. Об этом Президент Беларуси Александр Григорьевич Лукашенко заявил 11 сентября 2012 г., принимая Правительство Республики Беларусь с докладом о работе экономики за истекший период 2012 г., оценивая итоги года, проект бюджета и прогноз денежно-кредитной политики на 2013 г.